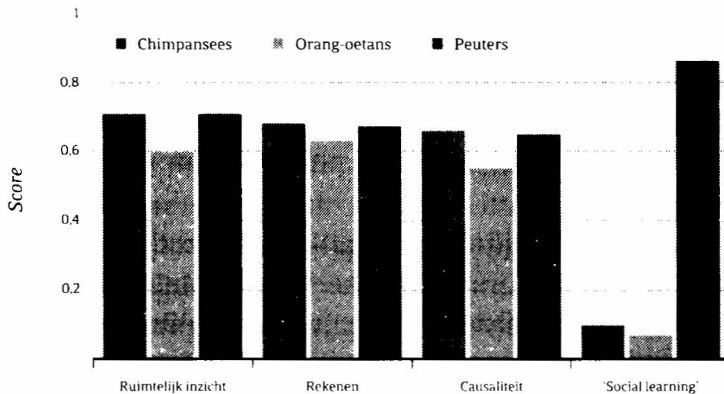

De grote troef van de mens

Score op vier intelligentietesten

Ik zou geen grafiek weten waarin de kracht van de mens beter wordt samengevat. Op bijna iedere mentale vaardigheid scoren chimpansees en orang-oetans even goed als kinderen van tweeënhalft jaar oud. Maar als er iets te leren valt van een ander, zijn peuters totaal superieur. De meeste kinderen scoren 100 procent, de meeste apen 0.

Mensen blijken hypersociale leermachines. We zijn geboren om te leren, te verbinden en te spelen. Is het dan nog gek dat blozen de enige uniek menselijke gezichtsuitdrukking is? Blozen is een typisch sociale vaardigheid. Mensen die blozen laten merken dat ze geven om wat anderen van hen denken. Dat schept vertrouwen, waardoor we beter kunnen samenwerken.

Hetzelfde blijkt als we elkaar in de ogen kijken. Mensen hebben iets bijzonders in hun opslag: oogwit. Dat betekent dat we de richting van elkaars blik kunnen volgen. Álle andere primaten, en dan heb ik het over meer dan tweehonderd soorten, produceren melanine (pigment) om hun ogen donker te maken. Op die manier verbergen ze de richting van hun blik, als maffiosi met een donkere zonnebril.

Maar wij? Wij zijn een open boek voor elkaar. We geven onze blik aan iedereen weg. Hoe zouden vriendschap en romantiek eruitzien als we elkaar niet in de ogen kunnen kijken? Hoe zouden we elkaar nog kunnen vertrouwen? Brian Hare vermoedt dat onze unieke ogen eveneens het product zijn van domesticatie. Steeds vriendelijkere mensen lieten met hun oogopslag steeds meer zien van wat er in hen omging.²⁹

En dan is er nog het verdwijnen van onze grote wenkbrauwboog. Je ziet deze *torus supraorbitalis* in de schedels van neanderthalers, en nog altijd bij chimpansees en orang-oetans. Wetenschappers vermoeden nu dat de boog de communicatie bemoeilijkte, want inmiddels kunnen we onze wenkbrauwen op heel wat subtiele manieren gebruiken.³⁰ Kijk verrast, meelevend of afkeurend, en voel hoe druk je wenkbrauwen in de weer zijn.

Mensen hebben, kortom, geen pokerface. Onze emoties lekken aan alle kanten uit ons lijf. We zijn gebouwd om verbinding te maken met de mensen om ons heen. En dit is geen handicap, het is onze grootste troef. Sociale mensen zijn namelijk niet alleen leuker gezelschap, ze zijn uiteindelijk ook slimmer.

De eenvoudigste manier om dit te begrijpen is door je een planeet voor te stellen met twee menssoorten: de Genieën en de Na-apers. De Genieën zijn briljant: één op de tien komt tijdens zijn leven met een geweldige uitvinding (laten we zeggen: een hengel om te vissen). De Na-apers zijn veel dommer. Van de duizend Na-apers leert maar één iemand zichzelf vissen. Oftewel: de Genieën zijn honderd keer zo slim als de Na-apers.

Toch hebben de Genieën een nadeel. Ze zijn niet erg sociaal. Gemiddeld hebben ze maar één vriend die ze, mochten ze de hengel uitvinden, ook leren vissen. De Na-apers hebben tien

vrienden en zijn dus tien keer zo sociaal. Laten we aannemen dat het niet makkelijk is om iemand te leren vissen, en dat dit in slechts de helft van de gevallen lukt.

De grote vraag: welke groep zal het meest van de uitvinding profiteren? Het antwoord, zo rekent de antropoloog Joseph Henrich voor, is dat één op de vijf Genieën zal leren vissen, waarbij de helft het zelf heeft uitgevogeld en de andere helft het van een ander heeft. En bij de Na-apers? Slechts 0,1 procent zal zichzelf leren vissen, maar toch zal maar liefst 99,9 procent het kunnen, doordat ze het leren van andere Na-apers.³¹

Eigenlijk waren de neanderthalers een soort Genieën. Ze hadden een groter individueel, maar een kleiner collectief brein. In zijn eentje was een *Homo neanderthalensis* misschien wel slimmer dan een *Homo sapiens*, maar de laatste leefde in grotere groepen, switchte vaker van groep en kon wellicht ook beter plagiëren. Als zij een razendsnelle computer waren, dan waren wij een ouderwetse pc – mét wifi. We waren dommer, maar beter verbonden.

Er zijn wetenschappers die vermoeden dat ook onze taal het product is van onze vriendelijkheid.³² Taal is bij uitstek iets wat Na-apers niet zelf bedenken, maar wel van elkaar kunnen leren. Zoals de vossen van Ljoedmila begonnen te blaffen, zo begonnen wij te praten.